

GRUDA

Št. 3.

1926.

Leto III.

Poština plačana v gotovini.

Vsebina zvezka III.

Srečko Kosovel: Ne, jaz nočem še umreti. — Tone Gaspari: Splavarji. — Ivan Albreht: Dekletovo pismo. — Ivan Albreht: Breda. — Gustav Strniša: Gozdna ljubezen. — Ivan Maticič: Životarci. — Ivan Albreht: Verzi. — Likovič Joža: Neverni duši. — Ivan Albreht: Vsakdanje zgodbe. — Srečko Kosovel: Dežek pada v polju. — a—: O potresih. — Drž. ekonom V. Kuret: Pravilna reja kokoši. — K. Kraepelin-S. Brodar: Po gozdu in polju. — Stanko Učenič: Gorjančev Jože. — RAZGLEDI Organizacija. — Prosveta. — Listnica uredništva. — ŠALA IN ZABAVA.

Celoletna naročnina „Grude“ je Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izšle številke.

Uredništvo: Škofja ulica št. 8, prtljiče. — Uprava: Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 7.

Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravl. Cena oglasov po dogovoru.

Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača.

Urejuje: Stanko Tomšič.

Odgovorni urednik: Janko Vičič.

Naročnike „Grude“, ki doslej še niso plačali naročnine opominjamo, da to store čim preje. Kdor ne bo storil svoje dolžnosti do konca marca, se mu nadaljna pošiljatev „Grude“ brezpogojno ustavi. Upravništvo.

TRI
in **ZLATOROG** terpentinovo milo
varujeta Vaše drago perilo!

Št. 3.

Mesečnik za ljudsko prosveto

Leto III.

Srečko Kosovel.

Ne, jaz nočem še umreti . . .

Ne, jaz nočem še umreti,
saj imam očeta, mater,
saj imam še brate, sestre,
ljubico, prijatelje;
ne, jaz nočem še umreti.

Ne, jaz nočem še umreti,
saj še sije zlato solnce,
saj mladost me drzna spremlja,
saj so cilji še pred mano;
ne, jaz nočem še umreti.

Kadar pa ne bo nikogar,
starišev, ne bratov, sester,
ljubice, prijateljev —
in jesensko tiho solnce
bo čez Kras, čez Kras sijalo
kot bi z mano žalovalo —
res, ne bom se bal umreti,
kaj mi samemu živeti?

Tone Gaspari.

Splavarji.

(Dalje.)

3.

Dolgo polje s Podvrhom: daljna, skrita zemlja! Pod vrhovi snežnikov stoji in se kakor zapuščeno, lepo dekle ozira na zravnani jug in vzhod, kjer sijajo gosposke bele ceste in kjer se bliskajo in izgublajo železniški tiri. Tja v obzorje strmi, kjer je ozračje zgoščeno v tvorniškem dimu, kjer je le v slutnjah mogočno, šumno mesto, veliko v velikem svetu. Pastir hrepeni s pobočja nad prašumo tja nekam, bog ve kam! Ko nekoliko doraste, ga posini šuma, ga objame in celega osvoji. Nato ga odvede reka... In kot fant se vrača po tistih davnih, svetlikajočih se tirih v ta zemeljski kot, kjer je konec stvarstva. Tedaj hrepenenje ugasne. Svet je velik; ni mu konca. A svet je lep in nečist, priljuden in tuj. Zemlja tam zgoraj pa je neomadeževana, pračista in odkritosrčna. Kdor ji ostaja zvest, mu ona vceplja pobožnost in poštenost, ki skromno rasteta skupno s čudnim hrepenenjem. Če ju kdo zmoti, se hrepenenje prelevi v strast in se razžge v ogenj sovraštva. Zemlja pa ostaja vedno ista: blagoslovljena od veka, polna znoja in polna zdravja.

Marica je že v mladih svojih letih okusila vso neresnico tiste vabljive dalje. K sorodnikom je odšla v mesto služiti. Mesto jo je olepšalo nekoliko v hoji, govorici in obleki; tudi lica je postala bolj gladkega. Toda srce ji je tam v tujem šumu napol onemelo: razumelo ni več tiste lepe pesmi s Podvrha, ki jo šepče šuma in ki jo skrivnostno razodeva polno, zibajoče se polje. Vrnila se je kakor izgubljenka. Dolgo ni našla miru. Končno se je uklonila: šla je med druga vaška dekleta, v sebi najlepša med vsemi. Ponos, trma ter samoljubje so jo vidno obvladovali. Vse to ji je mesto dalo, in tega ni mogla domača gruda več iztrgati. Fante je prezirala; kajti v njej je sililo h gospodi. Da ni bilo tistega žeganja pri Mejačevih, kjer ji je dal Tine nagelj, bi nikoli ne marala nobene nega od vaških fantov, dasi so ji marsikatero noč peli pod oknom. Edino Tine! A tudi ta ljubezen je polagoma venela v Marici: naveščala se je premehkega fanta, ki je ljubil pretiho in preiskreno.

Tej ošabnosti je še posebno prililo povabilo grofa Seitza, ki je imel na pobočju, desno od Podvrha, gradič, kjer je letovala njegova družina. Sporočil je bil Marici, naj hodi vsako popoldne v grad pomagat. Večkrat je že bila tam in vedno bolj ji je ugajalo.

Veselila se je daril, posebno, ker je vedela, da bodo pred odhodom oddali grofovi ponošeno obleko njej, kar je bila navada v gradiču. Visoke, svetle omare so bile polne same mehke, šumeče svile. In ko je bila neke sobote popoldne sama s kuharico v gradiču, si je skrivaj pomerila svetlomodro svileni grofičino obleko. V zrcalu se je zazdela in se domislila tedaj prvič, da taka ne bi mogla nikdar s Tinetom, oblečenim v tolsto kamizolo, v štorkljaste škornje. Ob spominu na gosposkega, finega geometra, ki je stanoval v podvrški krčmi, je celo zamrzela kmetavska Tineta.

Dolgo polje je večerna ploha tako oprala, da se je Podvrh prebudil ves kakor nov. Solnce je s svojim polnim, čistim svitom skoraj jemalo vid. Gozd je bil še hladen v senci, spodaj pod goljivo je šumela bleščeča reka.

Marica je vstala ter odgrnila rdeče zaveske. Solnčni plamen je planil skozi okno; nageljna ni bilo. Pogledala je skozi okno. Neumita in nepočesana je stekla doli, da pobere črepinje ter reši vsaj en cepič, kajti ta nagelj je občudovala vsa vas, in celo grofica se je priporočila zanj. Z jezno naglico je pobrala vse v predpasnik in odnesla v kuhinjo, kamor je tedaj vstopila njena mati, stara, suha ženica. Mati se je vprašujoče začudila: „Kaj pa je?“

„Uh, kaj vam mar!“ je zavrnila hči mater ter stresla vse kar na krušnico. Tedaj je šele zapazila, da ni prevrnil nageljna veter, temveč da so bili cveti pohojeni.

Pristopila je mati in videla: „Kdo pa je tak, da še rož ne mara?“

„Kdo?“ je zajezikala hči. „Kaj jaz vem! Nikar me še vi ne dražite!“

Vstopila je Ratajka sporočat, da mora Maričin oče v laz za komisijo. In preden je izrekla besedo, se je kakor v usmiljenju raztopila: „Jej, jej, tisti žlahtni nagelj! Ljubezen bo umrla, pravijo, če veter nagelj sname!“

„Da vam le jezik ne!“ je zabrusilo dekle, ki je slutilo, da bo šla zdaj novica po vseh hišah.

„No, no!“ se je opravičila sosedica, naročila vse in odšla.

Marica je vsa vroča od razburjenja komaj razmišljala. Ob zori, ko so šli drvarji v gozd, si je slikala, so videli prazno okno; kajti vsak se ozre po naglju, ker je žareč in ker je Maričin. Mogoče so ga celo ogledovali na tleh ter se muzali. O, pozna jih! Uh! Tisti naj počaka, se je odločila. To bo plesal! Da bi bil Tine to storil, se ji je zdel premiren. Saj je bil ta nagelj njegov. Je bil

že kdo od onih, ki vedno buče za njo obračajo. Kakor medvedje so! Le čakajte!

Vzela je nov lonček. Nekaj mladik je očistila, prestrigla in jih presadila. Slednjič se je vendarle potolažila, češ, kdor se zadnji smeje. Res pa je, da je skoraj cela vas privoščila Marici to sramoto, ki je bila tam zgoraj med dekletih velika: dekliški najlepši nagelj v blatu poteptan! Če veter sname nagelj, umre ljubezen; če fant stre nagelj, si on zbira drugo, lepšo.

Vse dopoldne je Maričina mati molčala, ker je poznala hčer. Ali kriva ni bila ona; tako je poslala teta domov. Marica je vzela nekaj perila, sedla v gornjo izbo ter kar tako v nekaki nestrpnosti obračala in ga pregledovala. Sivati se ji ni dalo. Komaj je pričakovala poldne. Umila se je šele tedaj, si zvila močno kito ter si privezala čez temno krilo bel, očipkan predpasnik. Mati ji je medtem očistila nizke čevlje, ki so se končavale v svetle kapice. Ker ni bilo nageljna, je vtaknila za rožnato bluzo vejico rožmarina in roženkravtov list; nekaj ljubezni do rož ji je le ostalo izza davnih dni. Ko je stopila taka v zelenje, v solnce in senco, je bila na zunaj res prijetna in zelo zapeljiva. Po stezi nad Podvrhom, tam, kjer se je začenal gozd, je zmerno odšla proti gradiču, ki se je skrival za vrsto vitkih jagnedi. Vsa dolina je tajno šumela in cvetela; poletje je drhtelo nad njo. Zgoraj je stal gozd kot nem, hladen samotar. Tam spodaj zemlja, ki blagoslovljena svatuje, tu zgoraj mrk varuh, ki prestreza že od pamti dni viharje in strele.

Marica je zavila navkreber po grajski poti.

4.

Obzorno solnce še ni izpilo meglice iz Save, ko so splavi odrihnil. Pritisk je poznal vso dolgo pot, kot bi jo imel na dlani. Tri pečine so jim še pretile tja doli do hrvaške Save, potem pa pojde gladko. Ena pečina je štrlela kmalu spodaj pod mestecem iz deroče reke. Oddaleč se je že opazil ta padec vode. Splavi so se bližali pečini. Poprijela sta tedaj tudi Pritisk in Tine. Uprla sta se: vesli sta z vso močjo plosknili ob valove, da obdržiti splav v brzici, ki je valovila med bregom in pečino. Vedno hitrejši so postajali udarci vesel. Splav je zdrsnil v tok. Dvignil se je in padel; zaškripale so vezi. Oba splavarja, ki sta vodila najjačji splav, sta raztepavala razburkane valove, da so se jima nalile mišice na lakteh. Še nekaj zamahov, splav se je nevarno nagnil, se zadaj vzpel visoko ter padel mimo mrke pečine v mirnejšo strugo. Najtežji pretok je bil za njima. Popustila sta ter se ozrla nazaj. Pečina je

bila videti kot črna pošast, moleča iz vode grdo, razkuštrano glavo. Dalje zadaj pa je v vzhajajočem solncu ravno škrlatno zardel stari grad, kakor bi bil čudežen, poln zlata, poln vstalega življenja. Obema splavarjema je za trenutek omamil oči; pa ugasnil je kmalu.

V Pritisku so se ob tem prizoru vzbudile govorice. „Tine, tamle zgoraj, pravijo, je treba v kresni noči prečuti, pa najdeš srečo: skriti zaklad.“

„Če je v zlatu sreča?“ je podvomil Tine. In samemu se je čudno zdelo, odkod ta odgovor.

„Kaj je sreča to, da rastemo v gozdu, da se lovimo vse življenje po vodi?“

„Ne zamenjam pa ne z Seitzem, ki je grof. Sam včasih tarna!“

„On zaradi lepšega! Ves svet tišči za denarjem. Tudi Seitz še vedno kopiči. Boš videl, komu bo odmeril geometer najlepše parcele; njemu, grofu. Da v družini nima sreče, je sam kriv. Tudi ti hoš še okusil, da je mož vsakdo le pod palcem in ne v celi dlani, če je še tako pridna. Danes si mlad fant, ki ti gre vse po niti.“

„E, ne gre ne, Pritisk!“ je kakor potožil Tine.

Skoraj zaspano se je naravnala Sava proti jugovzhodu. Splavi so pokorno sledili razlitem valovom. Solnce je razvleklo zadnjo meglo in žarki so toplo ogrevali fante, ki so na nekaterih prednjih splavih poskušali pesem. Železnica se je popolnoma stisnila ob levi brez Save; iz zajede so pogledale z bleščečimi okni prve trške hiše. H kraju reke je leno pristajal brod. Tedaj se je oglasila s splavov druga kitica, ki je odmevala v trg in se žalostno raztegovala po nasprotnem pobočju:

Oh, kaj me sprašuješ, ko sam dobro veš;

kolk tavžent je rožic, ki zanje ne veš;

če jih ne zalivaš, se pa posuše —

zato zdaj oči mi solze — —

Tine je poslušal, in pesem se mu je zdela lepa, lepa. Vsi bregovi so je bili polni, vsa zajeda, ves trg. Na brodu je stala gruča ljudi in zrla kakor zamaknjena za pojočimi splavi, ki so skoraj negibno hiteli z reko, kakor bi bili nanjo pripeti. Kmalu je bilo vse ozračje napolnjeno z jekom pesmi in z vriski. Trg je zaostal. Obe rebri sta ozko stisnili strugo. Solnce je potopilo vso mehko svetlobo v svilnato zelenje bukev, ki so rahlo zašumele.

Ni čuda! Tine je moral spet do besede. Začel je po ovinkih. „Saj si prav dejal: najlepše in najboljše dele bodo dobili pod Skalovnikom oni!“

„Grof in bogataši iz doline, vragóvi! Še Levičnik bo kratko potegnil, ker ne maže.“

„Misliš, da dobi geometer kaj za to?“ Tine je pogledal Pritiska, če ni rekel preveč.

„Dobi in ne! — Toliko vem, da bi jaz obogatel, če bi onim delil. Kdo gleda na prste? Delaš, kolikor hočeš in kar hočeš. In dobro živiš! — Poštenjaki med njimi so bele vrane.“

„Si že govoril z njim?“

Pritisk je vse vedel, kam Tine sili. Tudi sam bi se rad razgovoril, ker mu gospoda ni bila nikoli na dobrem jeziku. Ali brzdal se je. „Z geometrom? Sèm! Zaradi naših občinskih parcel. Mi ni dal prav. Tako je zavijal kot petelin na strehi. — Mislim, če le kdo zna prav, ga omehča in ga zvije zase. Posebno še kaka ženska, ker je po letih mladič.“ Zadnje besede je nalašč pridejal.

Tine je kakor v zadregi zahrkal. „Tam v mestu jih mora imeti, ker je babjak, sem slišal.“

„Ima jih! In tudi drugod. Ujé pa nobene! — Mene nič ne briga, a na Podvrhu jo bo tudi dobil, stavim.“

„Misliš mlado grofično?“

„Vsako, katero bo hotel, ker ima obraz za ženske. Čudno, da gre tak v gozd. Samó pri peresu naj bi sedel!“ Pritisku je bil vsakdo mlečnež, če ni imel tako usnjasto zagorelega obraza kot on.

Umolknila sta. Poprijela sta vesli, udarila parkrat. Pod visokim, lesenim mostom se je plazila reka. Ko so splavi spolzeli pod mostom, je Pritisk očetovsko dejal: „Ti pa ne fantuj več, Tine! Mati ne morejo več! Izberi!“

Ko ga je Tine pogledal, je Pritisk tiho pokimal. Potem je stopil tesno k fantu: „Pusti Marico! Ivanka je zate!“ Izrekel je tehtno. S pipo v roki se je pomaknil čez splav k prednjemu veslu ter jo tam polnil. Mnogo je zdaj dejal, si je ugajal. Opazoval je nalašč breg, dasi je videl in poznal kopališče, postavljeno tik med breg in cesto. Streljaj za kopališčem se je širil trg, za trgom na griču graščina. Povsod tam je blodilo njegovo oko, misli so pa zrle Tinetu v srce.

Spočetka je Tine molčal, kakor bi premišljeval. Komaj je Pritisk potegnil prve dime, je iz Tineta planilo: „Za nalašč ne! Geometru že pokažem, kdo je Dragarjev Tine. Ob deblo ga stis-

nem, in ni ga. Tja v grad naj hodi; tam je zanj!" Nato je nekoliko omilil: „Zakaj bi zaradi njega zapustil dekle?“

Mirno je Pritisk opomnil: „Čemu potem motiš? — Ko nam je davi Ivanka stregla z mesom in kruhom, ji je visel za bluzo nagelj. Vedno so se ji oči ob taki zgodnji uri komaj odpirale; davi se ji je vse smejalo. — Kar delaj po svoje, in če misliš, da je prav —“

Mimo kopaljšča so pluli. Solnce je šlo že proti vrhu. Nekaj kopalcev je ležalo raztegnjenih na vročini. Ko je množica dečkov zagledala splave, je pljusnila v vodo. Oblečena ženska na bregu je kričala za njimi, toda dečki so že rezali reko proti sredini. Eden od dečkov je zadnji dosegel z velikim naporom Tinetov splav, ki je bil najbolj oddaljen. Prijel se je krčevito za les; kmalu pa je postal bolj bled od deske. Tine ga je urno zagrabil za zapesti in ga potegnil na splav. Z ostalih splavov so medtem dečki že spet šinili v vodo in se s krikom in smehom bližali bregu pod kopaljščem. Komaj so bili na suhem, so kričali za splavarji, naj vzamejo prihodnjič s seboj zavore, da se splavi ne splašijo. Tine in Pritisk sta preslišala, ker sta vozila splav h kraju. Deček se je toliko opomogel, da je stopil v doprsko vodo in zbrodil do kraja, kjer je gruča utihnila in ga molče vzela medse.

„Voda je še premrzla,“ je menil Pritisk, „kri prevroča. In sili tja, kamor ni prav. — Vsak najrajši s svojo ozko pametjo v past!“

Splav je bil že spet sredi vode. Zaostal je nekoliko.

Sava je zavila zdaj v prosto ravan. Daljni obzor so zaslanjale gore, levo ozadje gričevje. Pod novim železnim mostom so se splavi zazibali mimo zadnje čeri in zdrsnili v mirne hrvaške vode.

(Dalje prihodnjič.)

Ivan Albreht:

Dekletovo pismo.

Kadar sama preišlujem
svojega življenja dni,
ali veš, da slika Tvoja
v duši moji zaživi?...

Kakor pesem, ki zapojem
jo v trenutkih radostnih,
me prevzame v hipu takem
Tvojega spomina dih.

Moja pota niso solnčna,
rože ne cveto za mé,
zate pa nebo prizvale
rade moje bi želje.

Ko ljubezen preišlujem,
skrito prav na dnu srca,
sem najsrečnejša na svetu
tvoja plaha ljubica.

Ivan Albrecht:

Breda.

III.

Ko vilinska vithne pesem,
Bredi se obraz zjasni,
gorska sede k njej družica
in tako ji govori:

„Ko boš Breda, sestra moja,
rano v zlato polje šla,
glej, kdo pride ti nasproti,
pazi in varuj se ga!

Ko boš, Breda, na gredici
sveže cvetje trgala,
pazi, da ne kane solza
v čašo sveta mladega.“

Lepa Breda se zasmeje:
„Jeli to vse, kar poveš?
Vila gorska ji odvrne:
„Čakaj, kimalu več izveš!“

K svežem pelje jo studencu,
tam mladenič zal stoji,
Bredi v hip obstane noga,
kot začarana strmi.

„Kdo je to?“ v omami vzdihne.
„To je zate vir gorja,“
ji pojasni gorska vila,
pazi in varuj se ga!“

Breda še enkrat pogleda,
slike zale nič več ni.
Vse je tiho, le studenec
med skalovjem žubori.

„Vila gorska, sestra zala!“
Breda v strahu zakriči.
Nič odziva. A na nebu
zora mlada že zari.

Plaho Breda proti domu
spet usmeri svoj korak
V gori nad lesovjem vmira
vil bežečih spev sladak.

(Dalje.)

Gustav Strniša:

Gozdna ljubezen.

Zaljublil se je sivi bor
v zeleno jelko, živo;
smehljuje zrla je navzgor
in kimala mu ljubeznivo.

Vršiček prožni nje zvečer
je deblo starca v vetru gladil,
začutil mladi je nemir,
pač se laskanja je odvadil.

Pa je zasanjal v tihi mrak
in jelka mu je šepetala,
da ženin čvrst je in brhak,
nevestica je ona zala.

Pripravlja balo oče les,
cel voz mahu za postelj stelje,
solzi se smola iz dreves —
z dišavo posteljo postelje.

Prilikavec pa, pedenj mož,
vršička tenka jima strne:
— Nevesta si, na, rdečih rož! —
cel košek zarje nanjo zvrne.

— A, ti si ženin, daj, na, pij! —
z blestečo roso bor škropi,
da zagori kot dneva sij,
smaragdno sivi plašč žari.

Ivan Matičič:

Životarci.

(Dalje.)

In za njegovo zvesto službovanje mu je odstopila soseska kos divje gmajne, ki jo je moral šele prekopati s krampom do zadnje pedi in izruvat skale in trnje, da si je zamogel postaviti bajto. V gozdu si je nasekal količev, nalupil si lubja — in tako si je zgradil na stara leta boren dom v dolinici pod gozdom, kjer je živel mirno in zadovoljno. Ali to srečo je užival le kratko časa.

Nekoč je zaspal, pa ni ognja pogasil. In veter, ki je pihal skozi raze, je ogenj podpihaval ter ga podpihal tako močno, da je dosegel zubelj lubje v strehi, slamo na ležišču, trske, cunje in drugo siromaštvo ...

V hipu je hlastnil plamen čez vse uboštvo, cvilil in palil in siknil v Gregorja, ki se je komaj še zdramil iz vroče omame in se splazil iz goreče podrtije ves osmojen. Tako je spet izgubil edini svoj dom na tej zemlji.

Ko so mu moči do dobra opešale, je stopil Gregor v zasluženi pokoj, ki mu ga je nudila vsa soseska. Ko je mogel še gibati, je hodil od zapečka do zapečka, vsak dan je bil gost v drugi hiši, redili so ga po vrsti, pogoščali ga po svoje in mu voščili srečen pot, ko je odhajal k sosеду ... Nazadnje se je še plazil od hleva do hleva, dokler ni v Kuteževem obležal. In prijazni ljudje so nosili bolniku jedi po trikrat na dan, četudi je ni zaželel niti enkrat. Mirno je ležal na stelji, težko hropel in se od časa do časa trudno oziral po živini, ki ga je vdano gledala. Poleg sebe na ležišču je imel lončke, skodele in ponve: zelje in močnik, repo, obličnik. Tri dni se ni že ničesar več dotaknil. Ženice so redno prinašale, zmajevale z ramami in zopet odnašale. Nagovarjal ni bolnika nihče, nihče mu lajšal zadnjih ur, in Gregor ni nikogar pogrešal ... Sosede so se srečavale pred hlevnimi vrati in se spotikale nad izbirčnim bolnikom.

„Uh, kako je izbirčen! Človek že res ne ve, s čim naj mu strež! Saj prej ni bil tak, vse od kraja je postrgal.“

„Misli, da mu bom kuhala mesa, še sami ga premoremo komaj na vsake kvarte.“

„Veste, strina, pri nas je ravno taka. Če je za nas dobra ta plaža, kako ne bi bila zanj! Za ubogaime je vse dobro, še bog da je.“

„Veste, botra, takile se vsega preobjedejo. Poprej, ko so še za rabo, jim povsod strežejo, ko pa pridejo na rame soseski, jim pa že ne gre več

repa ne bob. Človek ima že tako pičlo časa, pa nas še ta nadloga mudi. Kam čem s temi ostanki? Naj mu še enkrat pogrejem? Svinjam dam, saj jim primanjkuje.“

„Kako pa picki, strina, so zdravi?“

„Botra, rečem vam, sort da je kaj! To vam cmokajo, tako da bo že te dni po oblodi.“

„Kaj ne poveste, strina!“

„No, ste mu kaj dobrega prinesle?“

„Ne mara, mati Kuteževa. Spi, pa ga ne maramo buditi. Naj se naspi, siromak. Drevi mu prinesem mlečnega močnika, da se pokrepča.“

V hlevu je bil molk. Gregor je bil mrtev že poldrugi dan... Ugasnil je brez vsakega stoka — in živina je povescila glavo. V steljo zarit se je ločil s tega revnega sveta in ni niti vedel za dobrote, ki so ga čakale v loncih in skodelah.

Živina je pričela žalostno mukati, ko je prišla gospodinja.

„Na, Gregor, žgancev sem ti prinesla. Vidim, da te babe s samo repo pitajo. Na, Gregor, kar dvigni se! Si slab, siromak. Naj gremo po gospoda? Gregor, slišiš, Gregor! Za božjo voljo, si tako trdno zadrmuhall! Slišiš, Gregor! — O, križ božji!“

Nastal je vrišč. Na klic so prihitele sosede in sklenile roke.

„Ubožec! Kar tako je umrl, celo brez svetega olja!“

„Zakaj ni šel nihče po gospoda?“

„Kdo je pa vedel!“

„Kdo bi si bil mislil! Saj ni nikomur povedal, da je tako pri kraju.“

„Veste, kar žal mi je, da mu nisem spekla piščanca.“

„Seveda, vsaj jajčka bi mu ocvrli, botra.“

„Ko se človek ne zanese. Skodelica juhe bi ga pokrepčala, da bi bilo kaj.“

„Veste da.“

„Oh, siromak! Zdaj je dopolnil.“

„Molimo za pokoj njegovi duši.“

V hlev je prišel stari Mutež, odkril se in rekel z žalostnim in resnim glasom: „Siromak, v hlevu je bil rojen in v hlevu je umrl.“

II.

Ask je bil životarec svoje vrste. V bukovju za vasjo si je stesal bajto iz tramičev in desk — in tu je živel ob zabeljenih ali včasih komaj z jesihom okisanih žgancih, kruhu in vodi petek in svetek. Za praznike si je privoščil frakelj žganja, če je bil posebno pri denarju še konec prekajene svinjine, s tem je bil njegov praznik opravljen. Pijanec ni

bil, zapravljujevce tudi ne in ne ponočnjak. Bil je visoke, suhe postave, koščen in ješč, a večkrat lačen ko sit. Z velikimi očmi je buljil iz bajte, kadar mu je zavijala po črevih volčja lakot in ga tirala v obup. Toda Bog je včasih pogledal z milostnim očesom v njegovo raztrgano bajto ter Aska ošinil z mislijo, ki ga je rešila lačne smrti. Molil ni Ask nikdar pa tudi ne klel ne kvantal ne hrepenel, pač pa mnogo govoril in mnogo lagal, če ne z drugim, s svojim psičkom, s katerim sta bila vedno tesna prijatelja. Drugega tovariša ni imel na tem svetu. Oženil bi se silno rad, pa ni imel grunta. Kadar je šla mimo bajte kaka postarana dekle ali vdova in ga prijazno pozdravila, je stopil ven, s požljivimi očmi gledal za njo, požrl slino, otresel z glavo in stisnil v ustih čik. Tobaka ni kadil, pač pa neprestano čakal, da se mu je cedilo od brade. Kadar je požrl slino, se mu je zvil dolgi vrat in v požiralniku mu je zabobnelo. Pa Ask ni bil nemaren in navadno čakove sline ni požiral, ampak je pljuval skozi vrata. Bajta je bila ravno prav velika zanj in za psička; ko se je zleknil po ležišču, je segel ravno od stene do vrat, ako se je hotel pa nekoliko raztegniti, je moral odpreti vrata. V kotu na tleh je imel malo ognjišče, nad njim polico s kuhinjsko posodo, nekaj koruzne moke, konček prekajene slanine, nožič in žlico. Na steni mu je visela na posebnem žeblju pisana srajca, poleg te pa praznična obleka. Kajti v nedeljo in zapovedani praznik popoldne se je Ask očedil, umil in obril, se spodobno napravil in šel v krčmo med možakarje; včasih tudi med fante, ki jim je igral na orgelce. Ob nedeljah zjutraj je navadno nekoliko poležal, pogovarjal se s psičkom in čakal. Ko je psiček videl, da ima gospodar že zaslinjena usta, se je zagnal v vrata in Ask je švrknil pljunek pred bajto. Če se psiček ni spomnil na to potrebo, je Ask sunil vrata z nogo in si pljunil po nogah, rekoč, da mora biti v bajti snaga.

Askovo edino opravilo je bilo izdelovanje lesenih obročov, s katerimi se je ukvarjal skozi vse leto; drugega opravila se ni nikdar dotaknil. Po hosti je sekal dolge leskove palice, povezoval jih v butare in jih nosil domov k bajti. Na rezibnici jih je klal in obrezoval z rezibnikom, na obročnjaku pa zvijal in povezoval v zvitke, s čimer je bila njegova obročarska umetnost pri kraju. Čim je imel uvita dva zvitka, je veselo pljunil, obesil si ju na rame ter še gorka odnesel k trgovcu, ki mu je dal za to kilo koruzne moke, košček špeha in za groš belega kruha. Slaniki so Asku prav posebno dišali; ko jih je videl viseti v štacuni, je vedno vprašal, po čim so, ter ni mogel drugače, da ni katerega potipal in prste poduhal, pri tem pa globoko požiral sline. Včasih je bila pa vada tako močna, da se je rajši odpovedal moki in slanini in vzal nekaj slanikov. Pozimi in ob grdem vremenu je obrezoval

obročje v bajti, ker pa je bila premajhna, je moral delati pri odprtih vratih. Navadno pa je obročaril pred bajto, odkoder je lahko videl koga, ki je prišel mimo na redke čase.

„Pa bi se obabil, Janez,“ mu je včasi ponagajal Jerčak.

Ask je požrl slino in stresel z glavo, rekoč: „Beži, beži, nikar se ne norčuj! Katero naj pa vprašam?“ Govoril je s koncem jezika, kot govore navadno bahavi ljudje o važnih stvareh.

„Polona bi se te ne branila.“

„Beži, beži! Je mar kaj omenila?“

„Se ti dopade?“

„Hm, ni napačna.“

„Starikavo dekle, toda tebi bi bila še kos.“

„Veš da, gotovo. Tako star tudi še nisem, da bi silil že v zapeček.“

„Ali bajta, Janez. Kam boš spravil bališ?“

„Hm, tisto že spravimo kako. Tako majhna tudi ni, zadaj za bajto je še polno prostora!“

„Kako pa Tentamona, Janez? Ta bi te tudi marala.“

„Misliš, da bi me?“

„Seveda bi te. Sicer je že nekoliko škrbasta, ne vem, kako bo.“

„Ne stori nič, da me ima le rada in da je baba za kaj.“

„O, za kaj je pa že. Užene ti še tri druge. Pri Čenčinu oglašta praseta in živino; jerbas detelje prinesiti z njive je nji toliko kot uviti tebi obroč. Še obročariti ti bo pomagala. Ti neseš k štacunarju samo dva zvitka obročev, Tentamoni jih lahko naložiš na glavo deset.“

„Beži, tako močna je?“

„Seveda, ali kdo bo deset koratel napravil?“

„Hm, to je tisto.“

„Tak katero si zbereš, Janez, Polono ali Tentamono?“

„Katero pa ti, Andrejc?“

„Tisto, ki tebi ostane. Nisem zbirčen.“

„Rajtam, da se s Tentamono štemata. Misliš, da si ti neumen, sém pa le jaz.“

„Mar so mi babe. Pet za en frakelj, če hočeš.“

„Kako si že pravil o Poloni, da bi me marala?“

„Vidiš, kako poprijema? Pridi k Čenčinovim, ko bodo meli proso; tja pridejo vse te stare in mlade. Jim boš godel.“

„Če ne bo drugega godca, zakaj ne.“

Ask je zahajal rad na pode in plesišča, stisnil se v kot in drgnil na svoje orgelce, da je bil ves slinast. Z nogo si je neprestano udarjal takt in ponosno zrl na plesavce, ki so se sukali po njegovi polki, ki jo je naganjal do skrajnosti, dokler ni vsem sapa pošla. Ko je prenehal,

je pripovedoval zasoplim plesavcem, kako je po svetu lepo, koliko je bogastva, koliko tega in onega. Mladina ga je z zanimanjem poslušala, kajti Ask je mnogo videl in skusil po trgih in mestih: gonili so ga po vseh sodnijah in zaporih že od mladih nog. Pa Ask ni bil hudoben človek. (Dalje prih.)

Ivan Albreht:

Verzi.

Vsi imajo svoje steze,
jaz nobene ne poznam,
k meni smrt le v goste leže,
pa še smrti me je sram.

Likovič Joža:

Neverni duši.

(Na pokopahišču.)

Vrba-žalujka nad nama visi,	Zvon še eno presveto Marijo
toži, trepeče v megleno noč,	vernim dušam dari za pomoč,
mesto v soju zelenem žari:	lučke vere na grobih žarijo —
varala tam si mene nekoč.	tvoja vzbuja spomin mi pekoč!

Ivan Albreht:

Vsakdanje zgodbe.

(Dalje.)

Zdaj se je Janezu posvetilo.

„Salament,“ je vzdihnil, „kako je včasih človek slep!“

Pa je jel zatrjevati in prisegati, toda dekle ga ni hotelo niti slišati. Žalosten je tedaj odšel h Korenu in mu čisto odkrito razložil, kako in kaj.

„Sem tudi jaz slišal zvoniti nekaj podobnega,“ je menil stari Koren, „pa sem precej dejal, da so to samo prazne marnje.“

Hlapec Štefan, ki je slučajno slišal, kaj se menita, se je vtaknil vmes:

„Ej, jaz bi že pokazal babi, da bi ji za vekomaj prešle skomine.“

Koren in Janez sta bila radovedna, Štefan pa jima je razložil svoj načrt. Bila sta oba zadovoljna, še Maričko so poklicali

in tudi ona je iz solz naenkrat bušila v smeh, ko so ji povedali, kaj nameravajo storiti.

Domenili so se tako, da je Janez brž odšel domov in poiskal mačeho. V veži je zaukal, da je kar odmevalo. Škrbinka mu je prihitela nasproti.

„Oh, kaj si že doma, Janez! Glej ga, glej, še prav nič se te nisem nadejala! Vidiš, pripravila sem ti pa le že vse. Kar povej brž, kako ti je všeč.“

Janez se je ozrl po sobi in se kakor vinjen veselo zasmel.

„Samo pogledat sem prišel, pa povedat sem prišel, da nisem res tak, kakor bi kdo mislil. Kaj se bom ženil, ko imam tako lepo doma, ko se mi godi ko ptički na veji, ali ne?“

Škrbinki so se zaiskrile oči.

„Janez, ali res?!“

„No, kako pa!“

„Janez!“

Skočila je k njemu in ga objela, Janez pa jo je pobožal po črnih laseh, ki so tupatam že kazali prve snežne sledove. Potem se je oprostil in odšel — na vas.

Korenov hlapec ga je čakal za kozolcem.

„No, kako si opravil?“

„Čisto tako, kakor si mi dejal,“ se je zasmel Janez.

Potem sta se zmenila. V vasi je živel bebec Kolovrat, ki je bil vedno vporaben za vsako neumnost. Ponj je tedaj šel hlapec in ga pripeljal h Korenovim. Z Janezom sta mu dala vina in belega kruha in toliko govorila vanj, da sam ni vedel, koga naj posluša.

Hlapec Štefan mu je ponujal kozarec za kozarcem:

„Ali boš še?“ ga je vprašal, čim je Kolovrat izpraznil.

„Bom,“ se je zarežal bebec.

Ko se je zdelo Štefanu dovolj, ga je vprašal:

„Ali imaš kako dekle?“

Kolovrat je zadovoljno pokazal bele zobe in odkimal.

„Pa bi rad imel ljubico?“ ga je motil Janez.

„Kaj, ljubico! Nevesto, nevesto!“ je hitro popravil Štefan.

„Hm,“ je pomislil bebec, „saj me imata za norca.“

„Kaj?“ se je navidezno razhudil Štefan, „midva za norca, pa tebe, ko si tak fant!“

„Nevesto imava zate,“ ga je resno bodril Janez.

„Nevesto,“ se je začudil bebec in jel hlastno mlaskati z jezikom. „Nevesto?“

„Prav res! Če hočeš, ti bo že nočoj krajšala čas.“

Kolovrat je poskočil in se zavrtel na peti.

„Joj, joj, kaj se godi z menoj!“ je zavil in plaho pogledoval zdaj tega, zdaj onega.

Ko je Štefan uvidel, da je revše že dovolj omoteno, je dejal:

„Zdaj pomni: storiti moraš vse, kar in kakor te bova naučila.

„Bom,“ je pritrdil bebec.

„Ali veš, kje je Škrbinova hiša?“

„Vem.“

„In poznaš vdovo Škrbinko?“

„Poznam.“

„Ona bo tvoja nevesta,“ mu je rekel Štefan, bebec pa:

„Saj ta je vendar — Janezova!“

„Janez ima drugo —“

„Ali res?“ se je obrnil bebec k njemu.

„Res,“ je pritrdil Janez, „Škrbinka je lahko tvoja.“

„Pa pravijo vsi, da ima tebe rada,“ je nekam žalostno odvrnil bebec.

Štefan je pomežiknil Janezu, ki je komaj zadrževal smeh. Potem je hitro poučil bebca:

„Le poslušaj! Tisto je že res, da Škrbinka Janeza nekam rada vidi, ali kaj se hoče, ko pa Janez ne more in ne mara imeti kar dveh naenkrat! Zato je vprašal mene, če bi vedel primernega človeka za Škrbinko. No, pa sem dejal: Kolovrat bo kakor nalašč. Čeden fant je, pameten tudi — drugo pride pa samo od sebe?“

„Ali res?“ se je razveselil Kolovrat.

„Prav res! Seve, kar tako lahko to ne gre. Malo se boš že moral potruditi, no, pa bo že, ali ne? — Ali si že imel kdaj kakšno deklo?“

„Še nikoli,“ je žalostno odvrnil Kolovrat.

„Potem pa poslušaj! Sleci svojo obleko, Janez ti bo pa za ta čas posodil svojo.“

Plaho je ubogal. Ko je bila zamenjava končana, ga je Štefan še poučil:

„Zdaj si Janez, razumeš?“

Kolovrat je prikimal.

Štefan nato:

„No, kako ti je ime?“

Kolovrat.

„Janez!“

„Čigav?“

„Škrbinov!“

„Dobro,“ je zdaj potrdil tudi Janez sam in mu povedal, da ga bo Škrbinka pričakovala doma. Ko pride v hišo, naj ne prižiga luči in naj ne dela ropota, temveč naj lepo mirno stopi k postelji in pozdravi: „Dober večer! Zdaj sem pa že tukaj.“ Potem naj se spravi spat. Ako bo pa Škrbinka hotela še kaj več govoriti, naj bo lepo prijazen ž njo in naj se je ne brani.

Dolgo sta se trudila, predno je bil Kolovrat dovolj izurjen, potem pa so vsi trije in še par fantov ž njimi odšli proti Škrbinovi hiši. Janez je spustil bebca previdno v izbo, sam pa je z ostalimi fanti počakal v veži.

Zgodilo se je vse kakor so pričakovali. Bebec je čisto dobro opravil, kar sta ga bila z Janezom naučila, Škrbinka pa je govorila tako sladko in vabljivo, da se je kar topilo.

Ko se je Janezu zdelo komedije dovolj, je nenadoma odprl vrata, posvetil z gorečo tresko in se zasmeljal:

„Dober večer, mati, zdaj sem pa jaz tudi že prišel!“

Škrbinka je planila od Kolovrata in hotela krikniti na pomoč, ko pa je ob nenadni svetlobi spoznala, da je postala žrtev hudomušne nagajivosti, od samega sramu ni vedela, kaj bi počela.

„Janez, Janez, zakaj si mi pa to naredil?“

„I, kaj pa je?“ se je delal Janez nevednega. „A, fanta imate? — Kdo pa si ti, kaj?“

„Janez!“ se je korajžno odrezal Kolovrat. Janez je kakor jezn planil nadenj:

„Ti že pokažem! Ali se mi pobereš, kaj?“

Kolovrat je hotel nekaj blevskniti, toda Janez ga je že imel zunaj. Še mačehi se je porogal:

„Le potolažite se mati. Bo že kako, bo že!“ Potem je odvedel bebca spet v Korenov hlev, kjer ni bilo smeha ne konca ne kraja do belega dne. Odsihmal je bila Škrbinka ozdravljena in je rada odstopila gospodinjstvo in Janeza njegovi izvoljenki, Korenovi Marički.

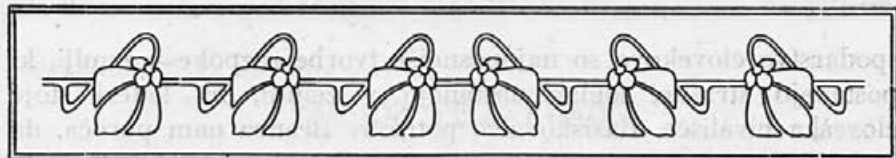
(Dalje prih.)

Srečko Kosovel.

Dežek pada v polju.

Dežek pada v polju,
rahlo šepeta,
tvoje pismo, draga,
noče do srca...

Kadar dežek polja
ta bo ohladil,
se bom vrnil... in mogoče
tebe izgubil.

— a —:

O potresih.

(Konec.)

Poleg tega pa je glede učinkovanja potresa, ravno intenzivnost potresa, silovitost sunka sorazmerna hitrosti sunka. Japonski učenjak Nagaoka je dognal, da se potres, to je potresno valovanje širi s hitrostjo od 2·21 do 5·86 km v 1 sekundi. Učinkovitost, ki odvisi od trajanja, hitrosti potresnih valov, oddaljenosti epi- in hipocentra — v večji oddaljenosti postajajo potresni valovi slabši, manj nevarni so gospodarstvu navpični sunki iz hipocentra, veliko bolj škodujejo vodoravni sunki iz epicentra — odvisi še v posebni meri od kakovosti zemlje. Prodnate naplavine, škriljaste hribine so proti potresnim valovanjem veliko manj odporne kot trdne, kompaktno prodornine, n. pr. granit. Pokrajina, katere osnova je granitna, bo od potresa mnogo manj trpela, kot pa pokrajina prodnatih, peščenih naplavin. Velika, visoka gorovja zadržujejo in zadržijo potresne valove, da se ne razširjajo preko gorovja in tako omejujejo potrese samo na eno stran gorovja.

Naše jugoslovanske pokrajine potresi pogosto obiskujejo. Ljubljanski potres l. 1895., zagrebški l. 1880., brežiški l. 1917. so splošno znani. Splošno pa imajo naša jadranska obala, Grčija — na potresih najbogatejša pokrajina Evrope — Italija in Španija mnogo več potresov kot Slovenija. Daleko manj pa jih imajo Švedska, Poljska, severna Nemčija, zlasti pa Rusija. V navadnem življenju pa poznamo samo večje, t. j. one, katere sami jasno občutimo kot potrese. Povprečno imamo na naši zemlji preje kot vsaki dve uri 1 potres. Povprečna delitev teh potresov v letu pa zopet ni enakomerna. V marcu imamo na dan povprečno 27 potresov, v oktobru pa samo 6. Glede na čas v mesecu pa imamo največ potresov v mlaju.

Glede učinkovitosti zaostajajo naši potresi za strahovitimi japonskimi, indijskimi, grškimi, laškimi in ameriškimi. Bolj ali manj močne razpoke porušeni dimniki in zvoniki, razpad slabših poslopij so posledice naših najmočnejših potresov. Pri omenjenih potresih, močnejših od naših, pa so učinki prava šiba božja. Za go-

spodarstvo človekovo so najopasnejše tvorbe razpoke v zemlji, ki postanejo strašne, kadar nastanejo v zemlji, na kateri stoje človeška bivališča. Raziskovalec potresov Branca nam poroča, da je l. 1868. nastalo pri potresu v državi Ecuador v Južni Ameriki nebroj razpok, ki so križale mesto Cotocachi. Vsled nastalih razpok se je mesto sesulo, zrušilo in izginilo v teh razpokah tako, da od večine hiš ni ostala niti sled. Strahovito deluje za časa potresov morje, najhujše na morski obali. Od potresov, podmorskih kot celinskih izzvani morski valovi, povzročijo opustošenja kot kažejo primeri: L. 1882, ko je bil v zvezi z izbruhom ognjenika Krakatao v Sundski morski ožini med otokoma Sumatro in Javo potres, so nastali do 30 m visoki morski valovi, ki so preplavili sosedne obale, uničili obmorska mesta, vasi, polja in gozdove ter življenje 40.000 ljudi. L. 1896. so potresni morski valovi na vzhodni obali največjega japonskega otoka Hondu vzeli življenje 30.000 ljudem.

Večje razpoke pa, ki nastanejo za časa potresov v naši zemeljski skorji, opisuje med drugimi Jovan Cvijić. Pri kalabrijskem potresu l. 1783. je nastala celo mreža razpok v zemlji, dolga okoli 30 km. Najdaljša razpoka je bila dolga 2 km, široka okoli 10 m, okoli nje pa se je zemlja rasedla za 4 m. L. 1819. se je ob ustju reke Inda ob priliki potresa pogreznila pokrajina velika več 1000 km² in nastal je 5 m globok morski zaliv Ran Kač. L. 1750. se je obala države Chile v Južni Ameriki tako dvignila, da je ostalo pristanišče Concepcion na suhem. Ena največjih razpok pa je nastala pri potresu l. 1906. v Kaliforniji v zahodnih Zedinjenih državah, dolga 432 km, 20 m široka, zraven pa se je zemlja pri tej razpoki spustila navpično povprečno za 6 m.

Poleg tega gibanja, ki ga izzovejo sile v notranjosti zemlje, imenovane endogene sile, ki kot potres bolj ali manj strašno vplivajo na človekovo gospodarstvo, imamo še druga gibanja zemeljske površine, ki so pa veliko slabša. Naša zemlja se ne nahaja nikdar v popolnem miru. Površina naše zemlje se vedno trese, valovi; najmanjša gibanja naše zemlje nastanejo vsled privlačne sile solnce in lune, vsled pritiska zraka, vsled butanja morskih valov ob obrežja i. t. d. Vsa ta manjša gibanja zemeljske površine človek ne občuti; ta gibanja zaznamujejo silno natančni aparati, ki jih je iznašel Rebeur—Paschwitz, katere imenujemo horicontalna nihala. Vzroki teh gibanj zemeljske površine pa so deloma izven zemlje kot solnce in mesec, deloma pa morje in zrak; vzroki potresov pa so vsi v notranjosti naše zemlje.

Drž. ekonom V. Kuret:

Pravilna reja kokoši.

Da je kokošjereja velike važnosti, nam je dokaz dejstvo, da je naša država dobila v letu 1924. okoli 100 milijonov dinarjev več pri izvozu jajc kakor pri izvozu goveje živine. Vsled tega se priporoča našim kmečkim gospodinjam, da bi se več bavile s kokošjerejo, ki je, ako jo pravilno izvajamo, zelo dobičkanosna. Če hočemo povečati res čiste dohodke naše kokošjereje, moramo paziti na to, da izbiramo najboljše plemenske živali, da pravilno vzgajamo mlada piščeta, da jih pravilno in smotreno krmimo, da jih dobro oskrbujemo in konečno, da izboljšamo domačo pasmo z drugo, boljšo pasmo.

Kar se tiče odbire dobrih plemenskih živali, moramo vedeti, da kakor druge živali, tako tudi petelini in kokoši prenesejo na svoje mladiče vse svoje dobre in slabe lastnosti. Zavoljo tega je bolj važna odbira petelina, ki prenese svoje lastnosti na mnogo več mladičev, kakor kokoš. Slab petelin nam pokvari kokošjerejo za več let. Pri odbiri petelina moramo paziti na to, da je od najboljše kokoši, ki je imela vse dobre lastnosti, to je, da je bila dobra jajčarica, ki je nesla večja jajca od najmanjše teže 55 g, da je zgodnja in vztrajna valilka in da je tudi dobra za meso. Petelin mora biti zdrav, močan, lepe zunanosti in ne sme biti star več kot tri leta. Štiriletnega uporabljamo še za pleme le tedaj, če je njegov zarod pokazal, da ima res dobre lastnosti. Petelin ne sme biti v sorodstvu s kokošmi, kajti piščeta izvaljena iz sorodstva, rastejo počasi, niso odporna proti boleznim in se težko izlegajo iz jajca. Da se prepreči plemenjenje v sorodstvu, naj se petelin zamenja z novim, ki ima enake dobre lastnosti in je iste pasme. Petelinu naj se da največ 8—10 kokoši. Najboljše je, da se drži dva petelina istih lastnosti, ker je dokazano, da ima petelin gotove kokoši rajše kakor druge in tem ne oplodi jajc. Vsled tega se priporoča dva petelina, ki se menjata. En dan pustimo prvega pri kokoših, drugega odstranimo, drugi dan drugega, a prvega odstranimo. Na ta način bodo vsa jajca oplojena.

Opozarjam pri tem, da kokoši nesejo vseeno jajca, če so s petelinom ali ne. Razlika je samo ta, da jajca, ki niso oplojena po petelinu, ne dajo piščet. To je važno v času, ko določamo jajca za valenje.

Kar se tiče kokoši, moramo tudi pri teh paziti, da so dobre jajčarice, ki nesejo mnogo jajc in velika jajca, da so po možnosti

dobre in zgodnje valilke in vztrajne pri valenju. Le od takih kokoši naj se vzamejo jajca za valenje, kajti le kokoši, ki se zvalijo zgodaj, bodo že v zimi nosile jajca. Za ugotovitev dobrih jajčaric, so najbolj pripravna zaklopna gnezda, v katerih se lahko kontrolira, katere od kokoši največ nesejo. Te se obdrži, a druge proda, ker nimamo z njimi nobene koristi. Zaklopna gnezda so tako zgrajena, da kokoš lahko stopi v gnezdo, a ne more iz gnezda. Za 3 do 4 kokoši je dovolj eno gnezdo, široko, dolgo in visoko po 40 cm. Gnezda se pregledajo vsak dan trikrat, a ko je nesnost največja, vsako drugo uro in spusti kokoš, ko je znesla jajce. Zelo važno je pri tem, da si gospodinja zapiše, koliko je vsaka kokoš nesla jajc v gotovem času. Le na ta način bo imela dober pregled svojih dobrih in slabih kokoši. Dobra jajčarica nese 100—130 jajc na leto, kokoši boljših pasem 130 do 180, seveda le, če so dobro oskrbovane in dobro krmljene.

Za pleme naj se pustijo le one kokoši, ki so se zvalile v spomladi, to je v februarju, marcu, aprilu in v početku maja, ker samo te bodo že v 10 do 12 mesecih nesle jajca; vse kasneje izvaljene naj se proda po 5 do 6 tednih za meso. Za pleme naj se rabi kokoš do končanega 3. leta, kvečjemu 4. leta in to le v slučaju, da še dobro nese. Drugače se jih proda po tretjem letu in sicer ko so končale menjati perje.

Zelo važna za rejo je vzgoja mladih piščet. Ta vzgoja začne že od početka valenja. Za valenje naj se uporabijo jajca dve- in triletnih kokoši in ne jajca mladih, enoletnih kokoši, kajti jajca enoletnih kokoši navadno niso dobro oplojena. Le v skrajnem slučaju, če se ne more drugače, moramo dati tem kokošim dvoletnega petlina in sicer vsaj 4 do 5 tednov pred valenjem. Sploh se priporoča dati starejšim kokošim mlajšega, a mlajšim kokošim starejšega petelina. Jajca za valenje ne smejo biti starejša od 14 dni, ne premajhna in ne prevelika. Jajc izpod teže 55 g naj se ne uporablja, najboljša so jajca, ki imajo 60 do 65 g teže. Kratka in okrogla, dolga in špičasta, posebno jajca z mehko lupino niso dobra za valenje. Prevelika jajca imajo navadno dvojen rumenjaki in so redkokdaj oplojena. Piščeta iz premajhnih jajc so zelo šibka in ne odrastejo. Jajc, ki jih določamo za valenje, ne smemo preveč prenašati in premetavati. Shraniti jih moramo v hladnem prostoru; če so jajca prehladna, jih pred valenjem malo ogrejemo. Koklji naj se podloži le toliko jajc, kolikor jih more pokriti, navadno 10 do 13. Gnezdo naj se napravi v mirnem, temnem, ne pregorkem prostoru, kjer ni prepaha, šuma in ropota, da se kokoš ne vzne-

mirja. Posebno ne sme kokoš valiti v hlevu, kjer je druga živina in kjer ni miru. Ravno tako naj ne vali v enem prostoru več kokelji; če se ne more drugače, naj bodo toliko narazen, da se ne slišijo in vidijo. Kokoš, ki vali, mora biti čista, brez mrčesa, ker bi sicer izvaljena piščeta vsled mrčesa trpela in tudi poginila. Gnezdo za valenje naj se pripravi koklji na tleh iz sena in naj bode plast sena visoka 15 cm. Dokler kokoš vali, mora dobiti močno, ne mehko krmo in imeti vedno svežo vodo na razpolago. Najboljše je krmiti kokoš le enkrat na dan. Hrano naj se da kokoši bolj daleč od gnezda, da moremo pregledati jajca v gnezdu, kadar gre kokoš po hrano. Razbita jajca odstranimo, a jajca, ki so preveč zamazana, jih umijemo z gorko vodo. Jajc naj se ne premetava iz roke v roko, kakor to delajo nekateri, ampak če so morda na spodnji strani bolj hladna, naj se jih narahlo obrne.

V večjih obratih se kokošjerejci prepričajo že nekaj dni po začetku valenja, če so vsa jajca oplojena in sicer s pomočjo posebne svetilke. Malo svetilko obdano z temnim kartonom, ki ima spredaj in zadaj v isti višini plamena okroglo odprtino, 3 cm v premeru. V temnem prostoru postavimo jajce proti odprtini luči, ki sveti iz odprtine kartona in opazimo, da ima jajce v 6. dnevu valenja v sredini okroglo, temno senco, v kateri se vidijo že razvite krvne žile. To je znamenje, da je jajce oplojeno in da se je piščče že začelo v jajcu razvijati. Ako senca ni preprežena s krvnimi žilami, je znak, da jajce ni oplojeno. Taka jajca se ne morejo prodati na trgu, uporabi se jih pa lahko doma za močnate jedi.

Ko se piščeta izlegajo, odstranimo vsako šesto ali osmo uro črepinje jajc, piščeta pa, ki so se izlegla pustimo, da se osuše.

Prvega dne ne bi smela piščeta nič jesti, ker imajo še rume-njak v sebi, katerega morajo prebaviti, kar traja 36 do 48 ur. V prvih dveh tednih morajo dobivati piščeta le suho krmo in imeti vedno svežo, ne premrzlo vodo na razpolago. Od drugega ali tretjega dneva se daje piščetom kašo ali zdrobljeno ajdo; dobre so tudi krušne drobtine, seme plevela, posebno koprive, trpotca. Od petega dneva se jim daje, razen goriomenjene krme tudi sesekana trdo kuhana jajčca, otrobe, zdrobljeno suho deteljo in drobno zdrobljene lupine jajc. Od tretjega dneva, ako je vreme slabo in ne morejo piščeta s kokljo na dvorišče, se jim mora pomešati med krmo droben pesek ali zdrobljeno zemljo. Za dobro vzgojo piščet je zelo važno, da jih krmimo od početka dalje v določenih presledkih in sicer v prvem tednu vsako drugo uro, v drugem tednu vsako tretjo uro in v tretjem tednu vsako četrto uro. Čeravno se

piščeta z drugim tednom že pasejo s kokljo, jim vendar moramo dajati do šestega tedna zrnja. Posebno od 12. dneva rabijo piščeta močno krmo, ker izgubljajo prvotno perje (puh) in jim pričinja rasti perje. Piščeta rabijo v tem času več telesne toplote in več hrane za rast perja. Krma, ki se piščetom daje mešana, to je n. pr. zrnje in zdrobljena suha detelja, otrobi, mora biti malo ovlažena; vsako zrnje, ki je večje kakor proso, mora biti zdrobljeno. Od tretjega tedna dalje se jim lahko da med krmo dobro sesekano zeleno deteljo ali zelene koprive.

Omenil sem, da se mora dati piščetom pesek, sesekana jajčka in zdrobljene lupine jajc. Pesek rabijo kokoši v svrhu boljše prebave, kajti kokoš ne pregrize in prežveči hrano, kakor druge živali, ampak jo samo pogoltne. Zavoljo tega ima kokoš posebno ustvarjen želodec, ki s pomočjo peska ali zemlje, ki jo pogoltne s hrano, premelje vso hrano. Sesekana jajčka rabijo piščeta za boljšo rast, ker je ta hrana zelo prebavljiva in ima mnogo beljakovin v sebi. Zdrobljene lupine jajc pa rabijo za rast kosti, ker ima mnogo apna in fosforja; posebno starejše kokoši rabijo precej apna, ko nesejo jajca.

Ko so dosegla piščeta 6 tednov, se določi, katera naj ostanejo za pleme, t. j. za valenje in nesenje jajc in katera naj se prodajo, drugače bomo pozneje krmili ona, ki so za pleme, tako kakor ona, ki so določena za meso.

Opozarjam pri tem še, da se včasih pojavlja med mladimi piščeti nevarna bolezen, tako imenovana bela griža, in sicer od 7. do 14. dneva po izleganju. Da se ta bolezen prepreči, se doda krmi 1 do 2 žlici zakisanega mleka, tako da je krma vlažna. Kislina kislega mleka uniči kali te bolezni. Zato se priporoča dajati kislo mleko v krmi že od tretjega dneva dalje do dvanajstega. Kislo mleko se sme dodati le suhi krmi in ne zeleni krmi. Razen tega se priporoča razkužiti pitno vodo s tem, da se da 1 gr zelene galice (zelenega vitrijola) na liter vode. Zelo nevarna doba za piščeta so prvi dnevi po valenju. Če je premrzlo in deževno vreme, moramo skrbeti, da ne bodo piščeta trpela mraza, vlage in prepaha.

(Dalje prih.)

Zivljenje je šola, v kateri je nesreča boljši učitelj kot sreča.

(Sulejman iz Granade.)

K. Kraepelin-S. Brodar:

Po gozdu in polju.

(Dalje.)

Dr. Erjavec: Še pred malo leti so mislili tako. Sedaj pa poznamo še nekaj novih slučajev, ki niso nič manj čudoviti. Prvo tako odkritje se nanaša na naše gozdno drevje, vresje i. t. d. Dognano je, da uspeva to le tedaj, če ima korenine gosto opletene od glivnih niti. Nitaste glive prevzamejo namreč pri mnogoštevilnih lesastih rastlinah nalogo korenskih kosmatin, ki tem rastlinam manjkajo. Iz tal vsrkavajo vlago in redilne soli, ki jih dovajajo korenini v zameno za dobljene hranive snovi. Prav slično si razdele delo tudi mnogobrojne metuljnice, kakor grah, fižol, detelja itd. ter neznansko majhni bakteriji, ki se v obliki grudic nahajajo v nabreklih, majhnih gomoljičkih korenin in, kakor so pokazali poskusi, preskrbujejo omenjene redilne rastline z beljakovinom prepotrebnimi dušičnatimi spojinami, katerih dušik si pridobe z zraka. — Tako združjenje dveh povsem različnih bitij v svrhu skupnega gospodarstva imenujemo po vsej pravici „zadružno življenje“ ali „simbijozo.“ Sicer pa pri živalih ni nič manj pogosto kakor pri rastlinah.

Stanko: Takoj sem si mislil. Saj živali lahko spoznajo koristi, ki jih imajo od skupnega dela. — Ali nam nočeš povedati nekaj primerov?

Dr. Erjavec: Rad; o nekaterih ste najbrž že slišali. Splošno znano je, n. pr. skupno življenje nekih rakov samotarcev⁵¹ z neko vrsto morskih vetrnic ali aktinij.⁵² Samotarec povabi vetrnico, da mu sede na hrbet in jo včasih tudi sam posadi nase; skrit pod njo stika na morskem dnu za plenom, vetrnici pa padajo vedno prve drobtine z mize bogatega roparja, kar je gotovo velika prednost v boju za obstanek. Pri nekem majhnem raku⁵³ imamo drug tak primer. Že starodavniki so vedeli, da prebiva skoro zmerom v neki školjki, tako zvani morski gnjati.⁵⁴ V novejšem času smo čuli čisto o razmerju med mravljami in tako zvanimi mravljinčjimi gosti ali prijatelji. Ker se živali lahko prosto gibljejo, njihove medsebojne vezi in odnošaji kajpada niso nikdar tako tesni, kakor pri rastlinah, priklenjenih na grudo; vendar so pa pokazala opazovanja zlasti prijateljskih zvez mravelj z nebrojnimi hrošči in njih ličinkami, da to razmerje v bistvu povsem lahko primerjamo s skupnim go-

⁵¹ Pagurus- vrste. ⁵² Sagartia- in Actinia- vrste.

⁵³ Pinnotheres veterum. ⁵⁴ Pinna nobilis.

spodinjstvom gliv in alg v lišaju. Mnogo vrst hroščev vzgajajo mravlje same, jih hranijo, nosijo naokrog kot lastne otroke; v zameno pa nudijo hrošči svojim prijateljicam tako zelo priljubljeni sladkorni sok.

Stanko: Nekaj mi je šinilo v glavo, oče. Ali nisi pripovedoval poleti o rastlinah, ki si vzdržujejo mravlje kot svojo telesno stražo, jim izločujejo na vejah in listih meden sok in dajejo stanovanje? Mislim, da bi lahko z isto pravico govorili tudi v tem slučaju o združnem življenju! Akoravno se mi zelo čudno zdi, da je eden od združnikov rastlina, drugi pa žival.

Dr. Erjavec: Morda je ta slučaj vendar le najpogostejši od vseh. Mravlje dobe v rastlinah, ki jih vzdržujejo, stanovanje in zavetje. Nasprotno razmerje pa opazamo med rastlinami in mnogoštevilnimi nižjimi vodnimi živalmi, od tako zvanih radiolarij — mikroskopično majhnih morskih živalic s silno umetno sestavljenim ogrodjem — do zelenega trdoživa⁵⁵ in nekih jezerskih črvov.⁵⁶ Pri vseh teh živalskih vrstah, kakor tudi pri sladkovodnih spužvah,⁵⁷ se nahajajo pod kožo v staničju mikroskopično majhne alge, ki dajejo svojim gostiteljem prepotrebni kisik za dihanje, hvaležno pa sprejemajo izdihani ogljikov dvokis. Notranjost teh živali je radi rastlinskih prijateljev prelepo zelena, zato je trajalo dolgo, predno so raziskovalci spoznali, da se krijejo tako rekoč s pavovim perjem.

Branko: To že rad verjamem! Saj so to nekakšni lišaji, v katerih žival nadomešča glivo!

Dr. Erjavec: Če hočeš tako, zakaj ne! Kajti poskrbljeno je, da ostane razmerje med algo in živaljo neskaljeno tudi, kadar se razmnožujejo, slično kakor pri lišajih. Dognali so, da so, n. pr. jajca zelenega trdoživa že tedaj naseljena z zelenimi stanicami alg, ko se odločijo od materinega telesa. Našel bi vam lahko še mnogo več sličnih življenjskih skupnosti med rastlinami in živalmi; mislim pa, da ste slišali dovolj o tem, v kako ozkih medsebojnih stikih in odnošajih se nahajajo često celo najraznovrstnejša bitja.

Stanko: O da, oče. Ves zmeden sem že. Kar nič bi se ne čudil, če bi nam prihodnjič povedal, da smo sestavljeni tudi mi iz rastlin in živali.

Dr. Erjavec: Ej, moj dragi, tako pa ne! Sicer imaš pa prav: te zadrage so najčudovitejše od vsega, kar nam je v zadnjih desetletjih odkrila veda o življenju, biologija.

⁵⁵ Hydra viridis.

⁵⁶ Vortex viridis. ⁵⁷ Spongilla lacustris, fluviatilis etc.

Četrti izprehod.

Branko, v nedeljo zjutraj pri kavi: Oče, ali gremo res danes v borov gozd zbirat žuželke?

Dr. Erjavec: Da; Stanko mi ne da miru, odkar je skopnel sneg.

Stanko: Saj se tudi neizmerno veselim, oče! Ali še veš, kako si nam lansko zimo pripovedoval, da si hodil kot mladenič pozimi vedno v gozdove in v mahu našel najlepše hrošče in bube?

Dr. Erjavec: Upam, da nam bo tudi danes sreča mila. Zemlja ni zmrzla in gozd je tudi še dovolj suh. — Vendar bi mi bilo ljubše, če bi v tem letnem času najprej v domačem vrtu poskusili najti kaj žuželk.

Stanko: Že včeraj si to rekel. Zato sem šel takoj iskat na vrt, a mnogo nisem našel. Pod skorjo starih jablan so tičala zlasti jajčeca pajkov v okroglih zapredenih kepcah. A videl sem tudi pajka, kako se je skrival v gostem zapredku pod lubjem. Razen prazne metuljeve bube in dveh strigalic drugega nisem našel ničesar. Strigalici pa sta bili zelo živahni in sta se takoj skrili v druge razpoke.

Dr. Erjavec: Ali nisi opazil na češpljah, tam levo za verando, dveh ali treh velikih zapredkov?

Stanko: O pač, a mislil sem si, da so tam še od poletja in prazni.

Dr. Erjavec: No, ti bi bil lep vrtnar! Vso zimo že opazujem te zapredke in čakam, kdaj boste prišli in me vprašali, kaj pomenijo. Vi pa nič, največje vrtno škodljivce puščate lepo v miru; vseeno vam je, ali prihodnje leto češplje kaj obrodé ali nič.

Stanko: Ali niso pajčevine tam na češpljah?

Dr. Erjavec: Kaj še, moj dragi! V tistih zapredkih prezimijo v ogromnem številu naši najškodljivejši metulji zlatoritke.⁵⁸ Ako jih pravočasno ne odrežemo in uničimo, izlezejo v nekaj tednih iz njih cela krdela še nedorastlih gosonic, ki se razlezejo po vsem drevju, izjedajo brstje in silno škodujejo.

Branko: Če je tako, pa ne bodo več dolgo tam!

Dr. Erjavec: Ko sem pred zajtrkom ogledoval naše sadno drevje, sem našel sledove še dveh drugih, zelo neprijetnih gostov. — Glejte, tale košček lubja od jablane in na njem to rjavkasto, kosmičasto plast, ki je kakor kresilna goba. A tu imam tenko

⁵⁸ *Liparis chrysorrhoea*.

češpljevo vejico obdano z ličnim obročkom iz majhnih trdih kroglic. Ali veste, kaj je to?

Janko: Kako srčkano! Kot bi bilo sestavljeno iz samih majhnih šiber. In kako trdno se drži ta obroček veje!

Branko: Prav gotovo so jajčeca kake živali, kaj drugega ne more biti! — O, že vem! Nekoč smo govorili o prsteničarju;⁵⁹ ta polaga svoja jajca okoli vejic.

Dr. Erjavec: Dobro si pogodil! Prsteničarjeva jajčeca so v resnici. Treba bo paziti, da se ta škodljiva zalega ne razširi v našem vrtu. Kakor zlatoritka se pojavi vedno v krdelih in objeda drevje nekako do junija. — Kaj pa pomeni tale gobasta, kosmičasta tvorba na skorji, ne boste sami uganili. Tudi to so jajčeca nekega metulja, namreč gobovca,⁶⁰ ki ni nič manj škodljiv vrtu in listnatemu gozdu.

Stanko: Kje pa so jajca, nikjer jih ni videti?

Dr. Erjavec: Ker jih samica skrbno pokrije s to rjavo snovjo.

Stanko: Odkod jo le ima?

Dr. Erjavec: To so mehke dlačice njenega zadka, ki si jih izpuli kakor ptica svoj puh, kadar gradi gorko gnezdo za mladiče. Metulj seveda svojih jajčec ne pokriva radi mraza, temveč da jih zakrije pred radovednimi očmi tretješolcev.

Janko: Ti pa res več najdeš kakor Stanko!

Dr. Erjavec: Nič se ne čudi, Janko. — Izkušnja nas uči, da zaznava vsak človek s svojimi čuti, zavestno predvsem one stvari, ki jih že pozna in ki vzbujajo radi tega spomin, da jih je že videl ali slišal. Če ti imenujem, n. pr. imena 20 dečkov, ki so napravili skupen izlet, boš naslednji dan vedel samo še imena tvojih znancev, vsa druga pa boš pozabil ali si jih „preslišal“. O vidu velja to še mnogo bolj. Preprost človek, ki je hodil po zelenih planinskih senožetih, je videl mnogo modrih in rdečih cvetk; nima in ne more pa imeti pojma o številnih, raznovrstnih vtisih in nepopisnem užitku rastlinoslovca, ki ugleda med zelenjem drugo za drugo svoje ljubljenske in stare znanke. Neštete razlike oblik prezre tak človek samo vsled tega, ker ni bil nikdar opozorjen nanje. — Sedaj ko ste videli jajčeca prsteničarja in gobovca, jih bodele gotovo še večkrat našli; za te tvorbe je vaše oko tako rekoč šele izpregledalo. Toda treba bo odriniti. Pripravite se. —

Čez pičlo uro dospejo do gozda.

⁵⁹ *Bombyx neustria*.

⁶⁰ *Liparis dispar*.

K 1. Tov. tajnica prečita zapisnik ustanovnega zborovanja. Zapisnik se vzame brez ugovora na znanje.

K 2. Tov. predsednik poroča, da sta s tov. tajnico odposlala g. srezkemu poglavarju prošnjo za potrditev društvenih pravil. Stroški so znašali za kolekovino Din 35, poština Din 2. Društvo je dobilo dopis Zveze društev kmetских fantov in deklet, v katerem daje Zveza nekatera navodila za medsebojno društveno poslovanje. (Prečita pismo.) Dalje je dobilo društvo dve okrožnici, ki se bosta obravnavali pod točko 4. Število rednih društvenih članov je trenutno 52, podpornih 17.

K 3. Tov. tajnica poroča, da je naročila potom Zveze društev kmetских fantov in deklet društveno štampiljko. Prosi, da ji odbor dovoli nakupiti potreben papir, ovitke, knjigo za sejne zapisnike, za vpis došle in odposlane pošte in zvezek za vpis društvenih prireditev. Tov. blagajnik prosi, da mu odbor dovoli nakupiti blagajniško knjigo in knjigo za članske prispevke in imenik članov. Obema odbor ugodi in ju poveri, da skupno nakupita potrebne knjige, papir, peresa, črnilo in svinčnike ter predložita račune na prihodnji odborovi seji v odobritev.

Glede društvenih prostorov se razvije živahna debata. Stavljena sta dva predloga: 1. da društvo vzame v najem sobo v hiši Pekove Neže in 2. da počaka 2 meseca, ko bo prazna soba pri Blažkovih. Po vsestranskem premisleku se odbor soglasno odloči, da stopi v dogovor s Pekovo Nežo. Tovariša predsednik in blagajnik naj poizvesta za pogoje, napravita pogojno najemninsko pogodbo in jo čimprej predložita odboru, da jo pregleda in odobri.

K 4. Tov. predsednik poda svoj načrt za društveno delovanje v najbližji bodočnosti. V razpravo posežejo vsi odborniki, ki se končno zjedinijo na sledeče:

Društvo opremi svojo društveno sobo s primernim pohištvom (1 velika miza, 12 stolov, 1 omara). Dalje zaprosi za brezplačno pošiljanje nekaterih časopisov odnosno si jih naroči. Odbor začne takoj z ustanavljanjem društvene knjižnice. V ta namen bo priredil nabiralno akcijo po celi občini, ker je znano, da leži mnogo dobrih knjig po podstrešjih, kjer služijo mišim za hrano. Pozneje se bo polagoma nakupovalo nove knjige. Na ta način naj pride društvo do svoje čitalnice in knjižnice. — G. učitelj se naprosi, da prevzame pouk v društvenem nadaljevalnem tečaju, ki se bo vršil vsako zimo od 15. novembra do 15. marca. Zvezo društev kmetских fantov in deklet se naprosi, da preskrbi društvu go-

spodinjski tečaj, po možnosti izpopolnjen z zdravstvenimi predavanji; enako se zaprosi Zvezo, da pošilja društvu v gori navedenem času vsak teden po enega predavatelja. Stroške za pot in hrano nosi društvo. Načrt za vsa predavanja naj napravi Zveza. — Društvo bo priredilo poleti dramatično predstavo. Igro naj izbere tov. predsednik sporazumno z g. učiteljem, katerega naj tudi naprosi za pomoč pri učenju igre. Društvo bo skušalo sestaviti in izvežbati svoj pevski zbor.

Tov. tajnica prečita okrožnico Zveze: prva govori o razširjanju kmetskega tiska, druga o sodelovanju kmetske mladine pri raznih socijalnih ustanovah našega podeželja. Tov. predsednik da obe okrožnici v razpravo. Sklene se poveriti enega odbornika s stalno brigo za tisk; do prihodnje odborove seje naj ta odbornik stvar temeljito prouči in predloži svoj delovni načrt odboru v odobritev, na kar se začne načrt izvajati. Glede druge okrožnice ugotovi tov. predsednik, da nima naša občina do sedaj nobene slične ustanove. Povdarja potrebo gasilnega društva; za njegovo ustanovitev se bo moralo naše društvo pobrigati, kakor hitro bo uredilo svoje poslovanje. Odbor se njegovemu mnenju soglasno pridruži.

K. 5. V medsebojnem sporazumu razdeli tov. predsednik nekatere naloge, kakor sledi:

Knjižnico in čitalnico prevzame tov. Pirc Martin; razširjanje tiska tov. Janežič Milka in vodstvo dramatičnega odseka začasno tov. predsednik. Tov. tajnica, tov. knjižničar, po potrebi tudi tov. blagajnik si izberejo izmed ostalih odbornikov po enega pomočnika.

K 6. Tov. tajnica predlaga, naj se vršijo redne odborove seje vsakih 14 dni. Predlog se soglasno sprejme. Tov. predsednik vpraša odbornike za svet, koliko društvenih legitimacij in koliko društvenih znakov (štiriperesna deteljica) naj si društvo naroči. Odbor je mišljenja, da bo za enkrat zadostovalo 70 komadov. Končno pozove tov. predsednik vse odbornike, naj si medsebojno pomagajo pri delu, zlasti naj gredo na roko tov. Milki, ko bo začela z nabiranjem naročnikov za Zvezino glasilo „Grudo“.

Tov. predsednik zaključi nato sejo ob pol 17. uri.

T. č. predsednik:

Jože Gorjanc.

T. č. tajnica kot zapisnikar:

Marija Zlobec.

(Dalje prihodnjič.)

RAZGLEDI

Organizacija.

Kdor ne žrtvuje za svojo duševno hrano niti 2 dinarjev in pol na mesec, ta nima pravice zahtevati, da bi se mu boljše godilo; kajti sam sili s svojo nevednostjo in neizobraženostjo v roke ljudskih izkoriščevalcev, ki ga izmозgavajo do smrti. Vsak zaveden kmet in vsaka pametna kmetica čitata „Grudo“. Hiša, ki ni na „Grudo“ naročena, ni last slovenskega kmeta temveč last slovenskega sužnja!

Našim društvom! Kljub ponovnim pozivom, da storijo svojo dolžnost glede našega tiska, se mnoga društva niso odzvala. Je to znak, da ne pojmujejo pravilno svoje naloge ali pa da nimajo prave volje do resnega dela! Vsekakor žalosten pojav. Ali se ne zavedate, da je tisk glavno orožje v borbi za našo idejo? Ali ne veste, da so sovražniki našega pokreta tako močni samo zato, ker imajo močan tisk? Kdor ne stori svoje dolžnosti do našega tiska, ta sam pomaga sovražniku našega kmeta v izmозgavanju našega kmetijskega stanu! Zato širite naš tisk, nabirajte novih naročnikov!

Ne obiskujte gostiln in kavarn, ki niso naročene na „Grudo“! Če Te zane-se prilika v gostilno ali kavarno, je Tvoja dolžnost, da zahtevaš „Grudo“! Kdor hoče, da ga mi podpiramo, naj podpira tudi on naše težnje. Kdor tega noče, ne zasluži naše podpore. Le na ta način se bomo osamosvojili in pokazali nasprotnikom, da so minili časi našega hlapčevanja. Vsak pristaš našega pokreta je dolžan, strogo paziti na točno izvrševanje tega gesla!

Srečke naše loterije so v razprodaji. Kmetijska mladina, pokaži svojo trdno voljo, da si pripravljena tudi kaj žrtvo-

vati za izobrazbo našega stanu. Vzemite srečke v roko ter pojdite od hiše do hiše. Če bo kdo srečko odklonil, nič zato! Vztrajajte dalje v zavesti, da je od Tvojega uspeha odvisno vse naše delo med narodom. Nimamo bank, nimamo velikanskih gozdov, ki bi nas v našem prosvetnem in izobraževalnem delu podpirali. Naše delo je delo kmetijske mladine, katero je usoda obdarila z žulji in ne z mehkužnimi ročicami. Zato pa je naše delo dobro in pošteno, čeprav od gospodskih nasprotnikov tako zelo zaničevano! Ravno zato pomnožimo svoje delo še bolj, da bo minila pokvarjeno gospodstvo naduta ošabnost! Vsak izmed nas naj stori svojo dolžnost in uspeh ne more izostati!

Pristaši kmetijske misli! Mnogo Vas je, ki ste posvetili svoje javno delovanje zmagi kmetijske misli tako na gospodarskem kakor tudi političnem polju. Žrtvovali niste samo svojega prostega časa, žrtvovali ste za enakopravnost kmetijskega stanu mnogo svojega dela in morda tudi denarja! Vaše delo ni bilo zaman. Za Vami stopa Vaša mladina, zvesta svoji materi zemlji, da Vas zamenja, ko boste potrebni počitka. To ni več majhna četa, to je že lepa vojska, ki se

vežba in vzgaja, da bo kos nalogi, ki jo čaka. Vsak izmed njih bo mož na svojem mestu, ker bo imel dobro šolo in bo v borbi temeljito preizkušen. Da, na Vaš naraščaj ste lahko ponosni! Zato pa je Vaša dolžnost, da svoj naraščaj pri njegovi vzgoji podpirate. Kupujte srečke njegove loterije, saj podpirate s tem samega sebe in utrjujete svojo lastno zgradbo!

Slovenski agrarni seminar, ki ga je priredila naša „Zveza slovenske kmetijske mladine“ meseca februarja v Krakovu na Poljskem in v Pragi na Češkem, je končal z največjim uspehom. V eni prihodnjih številkih priobčimo natančen nje-

gov potek kakor tudi nekatera predavanja. O seminarju so poročali skoro vsi svetovni listi, kar je dokaz važnosti, ki se mu pripisuje. Samo slovenski dnevnik v svoji veliki „poštenosti in resničnosti“ niso hoteli povedati, kdo ga je priredil. Povemo pa jim, da bo „Zveza slovenske kmetijske mladine“ kljub temu prav nemoteno napredovala v korist vsem slovenskim kmetijskim narodom in celemu človeštvu. (Morda jih je bilo sram, ko so videli, da je najodličnejša inteligenca češkoslovaškega, poljskega, ruskega naroda na našem seminarju sodelovala, medtem ko smatrajo oni delo z našim kmetom za sramoto!)

Prosveta.

Uredništvo je prejelo sledeče publikacije:

„**Ljubljanski Zvon**“, 2. številka 46. letnika. Urejuje pisatelj Fran Albrecht. Ta naš vodilni mesečnik za književnost in prosveto stane na leto Din 120, za inozemstvo Din 150. Posamezni zvezki se dobivajo po Din 15.

„**Prerod**“ list za treznost in zdravje. Izhaja mesečno in stane na leto Din 25. Posamezna številka Din 3.

„**Mladi junak**“, list za treznostno vzgojo naše šolske mladine. Letna naročnina znaša Din 10.

„**Mladina**“, dijaška revija v Ljubljani, 2—3. številka 2. letnika. Naroča se pri upravi „Mladine“ v Ljubljani, Kolo-

dvorska ulica 7. Letna naročnina za dijakke Din 30, za nedijake Din 40.

„**Ženski svet**“, 2. številka; izdaja „Žensko dobrodelno združenje v Trstu“; uprava za Jugoslavijo v Ljubljani, Karlovska cesta 20. Letna naročnina (s krojno prilogo) Din 64.

„**Naša bodočnost**“, list za pospeševanje brezalkoholnega gospodarstva. Letna naročnina Din 3. Uprava „Preroda“, „Mladega junaka“ in „Naše bodočnosti“ se nahaj v Ljubljani, Poljanski nasip 10.

„**Socialna Misel**“, publicistična revija, urejuje Fran Erjavec. Letna naročnina Din 50. (Uprava: Jugoslovanska tiskarna).

Listnica uredništva.

Listnica uredništva. Uredništvo je prejelo v zadnjem času izredno mnogo prispevkov. Zato naj p. n. sodrujnik malo potrpijo, če ne pridejo takoj na vrsto. Uredništvo se bo potrudilo ugoditi vsem,

kolikor mu bo mogoče pri majhnem obsegu lista. Seveda, kar ni za list, to potuje v — uredniški koš, vse ostalo pa čaka na priobčenje.

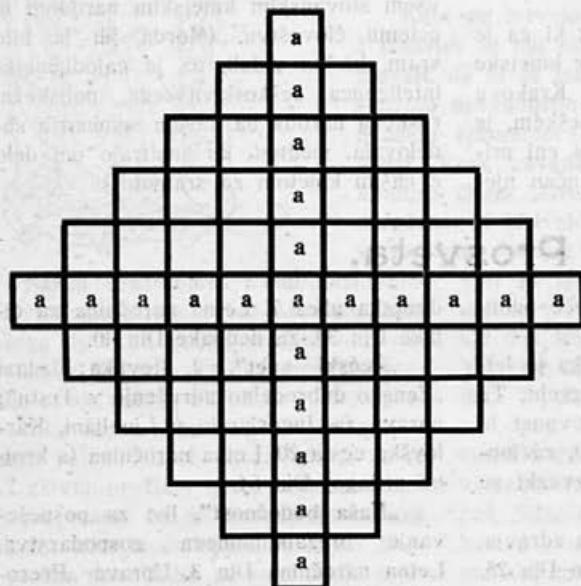

SALA IN ZABAVA

1.

- črka
- kraj poletnega odpočitka na vrtu
- komad sobnega pohištva
- vas v brežiškem okraju
- del naše vojne sile
- geslo kmetских upornikov
- obrt
- industrijsko podjetje
- rokodelec
- žensko krstno ime
- črka

Srednja navpična kakor tudi srednja vodoravna vrsta Ti morata dati geslo kmetских upornikov pred 350 leti.

2.

ce - la - la - last
ma - na - na - hva

Sestavi iz teh 8 zlogov znan slovenski pregovor.

Za pravilno rešitev obeh ugank razpisujemo sledeče nagrade:

1. Fr. Tovornik: Stara pravda nekdam.
2. Kmetijski koledar za l. 1926., vezan.

3. Dohodninski davek. (Kako se napoveduje in kako se sestavljajo pritožbe.)

Pravico do nagrad imajo samo naročniki „Grude“ in člani njihovih družin, ki pošljejo pravilno rešitev najpozneje do 8. prihodnjega meseca.

Najboljše šivalne stroje

ima v zalogi edino le

Josip Petelinc, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika za vodo

znamke **Gritzner in Adler** za obrt, rodbino in industrijo. **Večletna garancija, Ugodni plačilni pogoji.** Istotam kupite najceneje galanterijo, potrebščine za čevljarje, krojače, šivilje. **Cepilne nože, škarje za obrezov. trt. Kravate, žepne robce, palice, nahrbtnike.**

Na veliko.

Na malo.

Ne pomaga nič!

Prepričajte se!

Kar je res, je pa le res,

da se kupi najboljše trpežno, blago za moške in ženske obleke le v domači znani trgovini pri

„Češniku“ LJUBLJANA, Lingarjeva ulica
Največja izbira svilenih rut in šerp.

Tiskarski in litografični umet. zavod J. Blasnika nasl.

Ljubljana, Breg št. 12.

Knjigotisk.

Kamenotisk.

Ofsettisk.

Izvršitev vsakovrstnih tiskovin od enostavne do najfinejše opreme.

Združene opekarne d. d.

Najtrpežnejše strešno kritje!

Ljubljana, Miklošičeva cesta 12

preje

Vidic-Knez tovarne
na Viču in Brdu.

nudijo v poljubni množini — takoj dobavno — najboljše preizkušene modele strešnikov z eno ali dvema zareza kakor tudi bobrovcev (biber) in zidne opeke. — Na željo se pošlje takoj popis in ponudba!

Kmetški hranilni in posojilni dom

reg. zadruga z neom. zav.

Ljubljana, Tavčarjeva (Sodna) ul. št. 1, pritličje.

Vloge na knjižice in tekoči račun po najugodnejšem obrestovanju. Posojila na vknjižbo, proti poroštvu in zastavi premičnin in vrednostnih papirjev. Krediti v tek. računu. Ček. promet. Nakazila. Inkaso. Eskont menic.

Poslovne ure zavoda: Vsak delavnik od 8. do pol 1. dop. in od 3 do pol 5. popoldne.

Račun pošt hr. št. 14257. - Brz.: „Kmetiskidom“.

Najnižje cene ter velika zaloga dež. pridelkov, krmil. Špec. blaga kakor: sladkor v sipi in v kockah, petrolej, kava, olje, riž ter razne vrste mlla za pranje in ostale v to stroko spadajoče predmete.

!

EKONOM
osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica štey. 7

Velika zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke in najboljšega splitskega portland cementa „SALONA“ (Tour).

